

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩИХ ШКІЛ

Анотація

Матвійчук Л.А., Поліщук І.М. Інформаційно-комунікаційна компетентність майбутніх фахівців у навчальному процесі вищих шкіл. У статті розглянуто поняття інформаційно-комунікаційної компетентності, визначений зміст умов та шляхи сформованості ефективного формування та підвищення інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх фахівців за допомогою інформаційних технологій у навчальному процесі вищих навчальних закладів.

Ключові слова: інформатизація; інформаційно-комунікаційна компетентність; інформаційні технології; професійна компетентність викладача; навчальний процес.

Annotation

Matviychuk L.A. Polishchuk I.M. Information and communication competence of future professionals in the educational process of schools. The article reviews the concept of information and communication competence, defined content conditions and ways of formation of an effective and improving information and communication competence in future professionals using information technology in the learning process in higher education.

Keywords: informatics, information and communication expertise, information technology, professional competence of teachers, the learning process.

Постановка проблеми. Інформатизація освіти в Україні є одним з головних напрямків модернізації навчального процесу, який передбачає використання інформаційних технологій при створенні нових навчальних систем освіти. Держава ставить перед навчальними закладами мету надати кожному випускнику комплексну базу універсальних знань, умінь та навичок, які будуть відповідати встановленим критеріям інтернаціональних стандартів.

Важливе завдання освіти в умовах інформаційного суспільства – навчити дітей користуватися інформаційними технологіями та навчатися, використовуючи їх. Від того, наскільки успішно буде вирішене це завдання, значною мірою залежить розвиток країни і її місце у світовій спільноті", – стверджує у книзі "Intel. Навчання для майбутнього" С. М. Ніколаєнко [5, с.4]

Під час інформатизації в системі вищої освіти підвищується потреба у розробці методології використання інформаційних технологій у навчальному процесі для формування освітньої компетенції майбутніх фахівців. Тому стає актуальною здатність освітян всіх категорій перелаштовуватися, миттєво приймати рішення, підвищувати власний освітньо-кваліфікаційний рівень, постійно розвиватися та рішуче діяти на протязі всієї трудової діяльності, так як з формуванням інформаційної культури підвищуються вимоги до рівня інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх фахівців.

Інформатизація системи освіти як одна із ланок загального процесу розвитку суспільства, з одного боку, має на меті підвищення ефективності навчання завдяки розширенню обсягів інформації та вдосконаленню методів її застосування, а в другому – спрямована на те, щоб користувачі могли застосовувати інформаційні технології в особистій професійній діяльності та навчально-виховному процесі [6, с.186].

Формування мети статті. Проаналізувати умови та шляхи ефективного формування та підвищення інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх фахівців за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій в навчальному процесі вищих навчальних закладів.

Завдання статті полягає у розкритті змісту, поняття і підвищення рівня сформованості інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх фахівців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що сьогодні ведеться значна кількість досліджень проблеми підвищення професійної компетентності педагогічного персоналу багатьма вченими, яку описано у працях В. Адольфа, І.П. Ареф'єва, Н. Бібік, С. Бондар, В. Бондаря, М. І. Жалдак, Н.В. Кузьміної, А.А. Кузнєцов, В.І. Лозової, О.І. Локшиної, О.В. Овчарук, А.А. Орлова, Л.І. Паращенко, В. Пилипівського, Ю.В. Триус, С.Е. Трубачевої, Г.О. Фрейман, Т.І. Чепрасова та ін.

Професійна діяльність викладача за останні роки чимало зазнала вагомих змін. Багато проблем сучасної освіти, а саме підвищення професійного рівня викладача, напряду зв'язані з інформаційно-комунікаційними технологіями. А вміння ними оперувати визначається, власне, технічною обізнаністю викладача і його мотивами, а не новизною і кількістю техніки.

Інформаційно-комунікаційні технології – це сукупність методів і технічних засобів збирання, організації, зберігання, опрацювання, передавання та подання інформації, яка розширює знання педагогів і розвиває їхні можливості щодо розв'язання проблем, які постали перед ними [2, с.3].

Поняття "компетентність" (лат. *competens* - відповідний, здібний) означає коло повноважень будь-якої особи чи органу, володіння знаннями, досвідом у певній галузі. А під професійною компетентністю майбутнього фахівця розуміють його особисту компетенцію, яка дозволяє йому самостійно й ефективно реалізовувати мету педагогічного процесу [4, с. 51].

Компетентний – це той, хто має достатні знання в будь-якій галузі, і є добре обізнаним, тямущим в певній професійній сфері [1, с. 657].

Сьогодні всі сфер життя суспільства насиченні комп'ютерною технікою результатом чого, стає актуальнішим завдання досягнення як

мінімум загальної комп'ютерної грамотності суспільства, без чого неможливо розраховувати на ефективне застосування ІКТ. Звичайно, коли ми говоримо про «загальну комп'ютерну грамотність», слід розуміти, що здобути її швидко є не таким швидким результатом. Так як будь-яка професія прагне якомога швидше перейти на новий «модний» напрям [6, с. 188].

Розкриваючи визначення змісту, поняття інформаційно-комунікаційна компетентність передбачає змогу викладача (майбутнього фахівця) розбиратися в інформаційному потоці, керувати інформацією відповідно до актуальних потреб та передбачає ефективно використовувати інформаційно-комунікаційні технології у навчанні та не тільки, раціонально застосовувати весь арсенал комп'ютерної техніки та усіх доступних електронних засобів при розв'язуванні певних завдань в навчальному процесі, які стоять перед викладачем (майбутнім фахівцем) та пов'язані з опрацюванням інформації.

Інформаційно-комунікаційну компетентність можна поділити на декілька складових, які відповідатимуть певним напрямкам діяльності викладачів: загальна, діагностична, предметно-орієнтована.

Загальна компетентність породжує здатність викладача користуватися інформаційно-комунікаційними технологіями та ефективно забезпечувати навчальний процес різноманітними електронними засобами, такими як Інтернет-технології, мультимедійні програмні засоби, презентаційні технології, прикладне програмне забезпечення, електронні підручники, тренажери, тестуючі програми тощо.

Інформаційно-комунікаційна компетентність викладача формує здатність розробляти особисті електронні продукти, тому що якраз вони відображають уявлення викладача стосовно подання визначеної дисципліни та дають можливість створювати основу професійного досвіду, які допомагають викладачу самовдосконалюватися і бути наставником для молодих фахівців та безумовно передавати досвід.

Діагностична компетентність викладача відіграє роль аналізу здобутків студентів під час навчання, тому необхідно вміло організовувати навчальний процес, використовуючи електронне тестування, моніторинг тощо.

Предметно-орієнтована компетентність несе в собі здатність викладача гармонійно поєднувати у своїй інформаційній діяльності готові електронні розробки та самому прагнути до вдосконалення в плані створення власних навчальних електронних матеріалів. Так як в час розвитку інформаційних технологій важко уявити фахову діяльність викладача на занятті без використання певних інформаційно-комунікаційних засобів, а це електронні посібники, відеолекції, мультимедійні презентації, та ін., то даний комплекс електронних розробок постійно вдосконалюється, збільшується та різноманітніється.

Інформаційна діяльність – це діяльність людини, пов'язана з процесами отримання, обробки, накопичення та передавання інформації, тому викладач в часи масового впровадження інформаційних технологій не повинен стояти на місці, використовуючи старі, традиційні методи, засоби та форми формування своєї професійної діяльності, а навпаки, компетентно організовувати заняття, використавши якнайбільш ефективніше власний потенціал, який визначається рівнем інформаційно-комунікаційної компетенції викладача.

Предметний компонент являє собою активне використання інформаційних технологій та комп'ютера в професійній діяльності, як засіб пізнання та розвиток інформаційної культури, самовдосконалення і творчості, а також виховання подібних якостей у своїх вихованців, тому інформаційна компетентність є основним компонентом інформаційної культури, яка, у свою чергу, є частиною загальної культури особистості [3,с.5].

З огляду на це, професійне вдосконалення викладачів являється головною частиною процесу реформування освіти. Однак, воно буде

результативним лише в тому випадку, коли буде спрямоване на досягнення конкретних змін компонентів системи освіти.

Іншими словами, викладач повинен постійно самовдосконалюватися за рахунок новітньої наукової інформації отриманої, насамперед, за допомогою сучасних інформаційно-телекомунікаційних технологій.

Зроблений аналіз теоретичних джерел інформації показує, що в них недостатньо висвітлено шляхи та умови ефективного підвищення інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх фахівців що, у свою чергу, знайшло відображення у подальшій нашій роботі.

Шлях підвищення ефективності інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх фахівців проходить через встановлені форми науково-методичної роботи, такі як:

- створення системи постійно діючих семінарів з питань вдосконалення навиків роботи з різноплановими навчальними програмами і застосовування ІКТ в освітньому процесі;
- проведення індивідуальних консультацій згідно запитів;
- систематичне відвідування актуальних семінарів на основі вивчення освітніх потреб у використанні ІКТ;
- створення системи майстер-класів та стажувань у найбільш компетентних педагогів у сфері ІКТ;
- вдосконалення системи дистанційного вчення;
- поглиблення самоосвіти.

Висновки. Проаналізувавши умови формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх фахівців та визначивши шляхи ефективного їх підвищення за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій ми розкрили поняття та значення підвищення рівня сформованості інформаційно-комунікаційної компетентності викладацького складу. Проведення значної кількості досліджень даної проблеми у науковому світі доводить, що професійне вдосконалення викладачів є рушійною силою процесу формування освіти.

Таким чином, професійна компетентність сучасного викладача визначається не лише умінням грамотно використовувати сучасні інформаційно-телекомунікаційні технології у навчально-виховному процесі, але й прагненням постійно самовдосконалюватися, обмінюватися передовим досвідом та ретельно оволодівати новітніми педагогічними формами.

Перспективи подальших досліджень. У подальшому вважаю актуальним дослідження ефективності використання нових методів оцінювання знань, а саме за допомогою електронних тестуючи програм майбутніх фахівців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови [уклад. І голов. ред. В. Т. Бусел]. – К. : ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
2. Воробиенко П.П, Никитюк Л.А. Инфокоммуникационные сети – терминология: дидактический аспект. // Зв'язок. Науково-виробничий журнал адміністрації зв'язку та радіочастот України. – К.: ДП «Зв'язок». – 2007. – №4. – С. 2-7.
3. Гендина Н. И. Информационная культура личности: диагностика, технология формирования: [учебно-методическое пособие. Ч.1.] Н. И. Гендина, Н. И. Колкова, И. Л. Скипор – Кемерово : КемГАКИ, 1999. – 146 с.
4. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В. Овчарук. – К.: «К.І.С.», 2004. – 112 с.
5. Ніколаєнко С. М. Передмова / С. М. Ніколаєнко // Intel. Навчання для майбутнього. – К.: Нора-прінт, 2006. – 1032 с.
6. Нісімчук А.С. Педагогіка: Підручник. – К.: Атака, 2007. – 344 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Матвійчук Людмила Анатоліївна, Луцький інститут розвитку людини
Університету «Україна», асистент кафедри комп'ютерні технології.

Поліщук Ірина Миколаївна, Луцький інститут розвитку людини
Університету «Україна», викладач кафедри комп'ютерні технології.